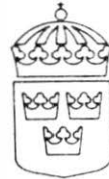

Motion till riksdagen

1988/89:U218

av Margaretha af Ugglas m.fl. (m)
Biståndspolitiken

Mot.
1988/89
U218

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Inledning	3
3	Erfarenheter av utvecklingsarbetet	3
4	Biståndsramen och behovet av helhetssyn	4
5	Svenskt bistånd möter svårigheter	5
6	Riktlinjer för de kommande årens biståndspolitik	6
7	Ett effektivare bistånd	6
8	Bistånd för demokrati	7
9	Ett fristående institut för främjande av mänskliga rättigheter	8
10	Miljö, markvård och energi	9
11	Marknadsekonomi i u-land	10
12	Samverkan med näringslivet	10
13	Återflöde i biståndet	11
14	Lokala kostnader	11
15	Kvinnor i u-land	12
16	Enskilda organisationer	12
17	Katastrofbistånd	13
18	Åtgärder mot aids	13
19	Nya samarbetsländer	13
20	Södra Afrika	14
21	Multilateralt bistånd	14
22	Betalningsbalansstödet	15
23	Övriga u-lands politiska insatser	15
24	Information	15
25	Avveckling av bistånd	16
26	Biståndsanslagen	17
27	Övriga länder	18
28	Hemställen	19

1 Sammanfattning

Mot. 1988/89
U218

Det svenska biståndet till tredje världen har nu pågått under så lång tid att det finns anledning att ur ett övergripande perspektiv se till resultaten. Inledningsvis vill vi peka på några avgörande faktorer för ett framgångsrikt utvecklingsarbete.

- En öppen världshandel med fasta spelregler är den viktigaste förutsättningen för u-ländernas möjlighet till utveckling. Teko-regleringen måste avvecklas och jordbruks handeln liberaliseras.
- Det finns en påtaglig spänning mellan i-ländernas vilja att hjälpa och möjligheterna att åstadkomma resultat. Bistånd kan inte vara annat än hjälp till självhjälp. De avgörande ansträngningarna måste göras av u-länderna själva.
- Avskrivning av skulder måste kombineras med anpassningsprogram som ger u-länderna impulser att föra en marknadsorienterad politik.
- Konkreta program för stöd till demokratisk utveckling bör utarbetas.
- Miljö- och markvårdsinsatser skall ges ökad prioritet.
- En ökad andel av biståndet bör förmedlas av enskilda organisationer. Deras insatser når fram till de fattigaste, och de kan ofta arbeta vid sidan av de offentliga strukturerna.
- Effektiviteten och det långsiktiga resultatet av biståndet måste ges ökad uppmärksamhet.

Vi anser att debatten om det svenska biståndet allt för mycket fixeras vid det statliga biståndets nivå och bortser från att en levande biståndsvilja också bygger på enskilda människors och organisationers insatser.

Som RRV framhåller i rapporten "Lär sig SIDA?" har utbetalningsmålet de facto blivit ett dominerande mål för verksamheten. En paradox som RRV redovisar är att ett bra och långsiktigt bistånd inte behöver kosta särskilt mycket pengar.

Det svenska enprocentsmålet leder till en rad problem. Bra och långsiktigt bistånd behöver inte innebära stora kostnader. Utbetalningsmålet kan leda till en felaktig inriktning av biståndsarbetet.

Vi föreslår att en parlamentarisk kommitté tillsätts med uppgift att se över de svenska biståndets inriktning. Kommittén bör också kunna lägga förslag till förändringar rörande SIDA:s organisation och arbetsformer.

SIDA bör ges i uppdrag att utarbeta en strategi för hur Sverige skall främja en demokratisk utveckling i samarbetsländerna. För detta ändamål bör avsättas 100 miljoner kronor.

Ett fristående institut för främjande av en demokratisk utveckling och mänskliga fri- och rättigheter bör inrättas. Vi anvisar i motionen medel för detta.

Anslaget för miljö, markvård och energi bör räknas upp med 100 miljoner kronor.

Samverkan med näringslivet bör stimuleras. Bistånd skall i större utsträckning riktas till kvinnor i u-land. Anslaget till enskilda organisationers biståndsarbete föreslås öka med 75 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Särskilda insatser skall göras mot sjukdomen aids.

Bistånd till de länder där frihetsprocessen nu inleds som t.ex. i Namibia måste utformas så att det blir en hjälp till självhjälp och en utveckling mot demokrati.

Ansvar för biståndsadministration och information bör delas. En parlamentarisk arbetsgrupp bör tillsättas för att analysera och lägga förslag i dessa frågor.

Landprogrammeringen bör på sikt avvecklas och landramarna bör göras indikativa. De stora reservationerna på biståndsanslagen måste arbetas bort.

2 Inledning

1988 kommer förhoppningsvis att gå till historien som det år då avvecklingen av en lång rad konflikter inleddes.

Avspänningspolitiken mellan stormakterna och de ökade ambitionerna att få ett slut på kriget i Iran/Irak, Afghanistan, Södra Afrika och Centralamerika inger hopp om en fredligare framtid. Ännu återstår mycket, men fred och självbestämmande är viktiga förutsättningar för välfärd och tillväxt.

En betydande del av världens befolkning lever i djupaste fattigdom och förtryck. I andra av den tredje världens länder närmar man sig levnadsnivån i i-länderna. Dessa skillnader har blivit allt tydligare under 1980-talet.

Bäst har de länder klarat sig som satsat på enskilt ägande, marknadsekonomiska lösningar och en öppen utrikeshandel. Sämst har det gått för länder som kvarstannat i feodala strukturer eller som efter socialistisk förebild kollektiviserat jordbruket, förstatligat företaget och ersatt den fria prisbildningen med central planering.

För tredje världen som helhet betyder handeln långt mer än utvecklingshjälpen. U-världens export till i-länderna är mer än tio gånger större än biståndsflödet. En konsekvent genomförd frihandel är i själva verket det bästa stödet för utvecklingsländerna.

Sverige är trots ekonomiska problem ett rikt land. Vi skall därför genom ett generöst utvecklingsbistånd och genom en omfattande frihandel bistå människorna i utvecklingsländerna och stödja deras ansträngningar för en ljusare framtid.

3 Erfarenheter av utvecklingsarbetet

Det svenska biståndet till tredje världen har nu pågått under så lång tid att det finns anledning att ur ett övergripande perspektiv se till resultaten. Inledningsvis vill vi peka på några avgörande faktorer för fortsatt utvecklingsarbete.

3.1 Samhället måste vara öppet

Kunskap är en av de främsta resurserna i den förändring som världsekonomin nu genomgår. Kunskap och spridning av idéer kan föra utvecklingen vidare. I det demokratiska samhället finns respekt för kunskapen och det fria tankandet. I demokratier kan teser öppet prövas och accepteras eller förkastas. Genom yttrandefriheten och rätten att bilda föreningar eller företag kan man sprida och utveckla idéer.

Med de spelregler som demokratin ger kan vi ställa frågor, omvärdera, möta utmaningar och ta risker. Demokratin är inget universalmedel men den

ger ramen för en process som ger människor frihet att förändra och utvecklas.

Detta har allt fler insett och allt fler fått uppleva under det sena 1980-talet, vilket ger grund för optimism och framtidstro.

Mot. 1988/89
U218

3.2 Samhället måste bygga på stimulans, företagande och en fri marknad

Också för detta har vi fått bevis under det sena 1980-talet. Allt fler inser att central planering och byråkrati inte kan hålla jämna steg eller mäta sig i kraft med den tekniska utvecklingen.

Idéer, resurser och tillfällen måste förenas så att fler blir delaktiga i ett ökat välstånd. Genom teknikens landvinningar förs utvecklingen framåt.

Välstånd skapas inte av byråkratier och enbart planer skapar ingen tillväxt. Samspelet mellan olika aktörer på marknaden är drivkraften i alla bestående framsteg. Det är enskilda människor som genom sin egen initiativkraft och arbete skapar framåtskridande.

En fri handel är för u-ländernas befolkning värd många gånger mer än biståndsinsatserna från i-världen.

3.3 Samarbetet mellan länder och folk måste öka

Genom samarbete ökar förståelsen och viljan att bidra till en rimligare fördelning av välfärden. Genom samarbete undanröjs avund och misstro. Samarbete ger grunden för ett liv i fred.

Ett utvecklat samarbete i biståndspolitik skall på bred front innefatta alla de åtgärder som kan bidra till att mottagarländerna får en grund för fortsatt tillväxt.

I ett internationellt framtidsperspektiv finns inget utrymme för fortsatt protektionism. En fri handel ger i längden de bästa förutsättningarna för ett ökat välstånd.

4 Biståndsramen och behovet av helhetssyn

Debatten om det svenska biståndet handlar alltför mycket om volym och inte tillräckligt om innehållet eller om vem som ger sitt bidrag.

Den präglas också av ett inåtvänt perspektiv. Våra bidrag till utvecklingen i tredje världen är mer en fråga om hur stor andel av våra egna resurser vi ger än vilka effekter biståndet har för det enskilda landet.

Detta har även uppmärksammats av RRV som i en rapport (Lär sig SIDA?) påtalar hur utbetalningsmålet motverkar de av riksdagen beslutade biståndspolitiska målen. Utbetalningsmålet har de facto blivit ett dominerande mål för verksamheten, framhåller RRV i rapporten. En paradox som redovisas i RRV:s rapport är att ett bra och långsiktigt bistånd inte behöver kosta särskilt mycket pengar.

Många lyckade biståndsinsatser bedrivs med låg teknologi och är förankrade hos den befolkning som biståndet riktar sig till, och befolkningen utför själv en stor del av arbetsinsatsen.

Vi anser att den svenska biståndspolitik inte beaktar att stödet måste gå längs flera olika kanaler. Den ekonomiska miljön, de strukturella förutsättningarna för ekonomisk utveckling och handeln med den industrialiserade

världen är viktigare än biståndet. Industrivärldens ekonomiska tillväxt är av avgörande betydelse för den tredje världen.

Mot. 1988/89
U218

Debattens fixering vid det staliga biståndets nivå leder till att man bortser från att en levande biståndsvilja också bygger på enskilda människors och organisationers insatser.

Omfattningen och verkan av det svenska biståndet är inte, och skall inte enbart vara, beroende av politiska beslut. Alla kan med eget engagemang och egna bidrag påverka biståndets omfattning och inriktning.

Det är från våra utgångspunkter angeläget att skapa förutsättningar för ett mer omfattande bistånd än i dag. Det kan uppnås inom handelsområdet, genom frivilliga bidrag eller genom statligt bistånd.

Svenskt bistånd bör utformas så att det klart framgår att detsår i samklang med de biståndspolitiska målen.

5 Svenskt bistånd möter svårigheter

Hindren för en konstruktiv biståndsinsats kan vara många:

I flera u-länder har omfattande regelverk byggts upp för att skydda det ledande partiets eller härskande grupperingars intressen. En korrupt statsmakt kan vara utvecklingens främsta hinder.

Landprogrammeringen har visat sig vara ineffektiv och bistånd kan i vissa fall stärka en regim som gör mer skada än nytta för sitt lands utveckling. Bistånd från stat till stat medför alltid ett stärkande av statsmakten. Det svenska biståndet har därmed i många fall kommit att stödja en felaktig politik.

Biståndsarbetet försvåras också av politisk oro och interna stridigheter i flera programländer. Felaktig politik med planhushållning och kollektivisering kan inte kompenseras genom biståndsinsatser.

Det svenska enprocentsmålet leder till en rad problem. Att utbetalningarna inte uppgår till denna nivå är mindre bekant.

Inte heller diskuteras det faktum att ett anslagsmål kan leda till att verksamheten inriktas på att förbruka anslagna medel i stället för att se till de långsiktiga effekterna av biståndsinsatserna.

Att detta kan bli resultatet redovisas i en nyligen utkommen beskrivning av biståndets sideeffekter. ("På biståndets bakgård", Odén/Sedin). Rapporten behandlar Tanzania men kan ge en bild av förhållanden även i andra länder.

Av rapporten framgår att Tanzania erhåller bilateralt stöd från cirka trettio olika länder och multilateralt stöd från ett tjugotal biståndsgivare. Alla kommer med sina förväntningar på vad stödet skall leda till.

En effekt är att landet blir än mer beroende av bistånd och att all energi går åt för att ta emot och administrera biståndet. Dessutom löper man risk att uppfattningen om biståndsgivarens önskemål mer än landets behov får styra insatserna.

Genom en målmedveten och konsekvent men felaktig politik har Tanzania under det kvartssekel som gått sedan landet frigjordes fört en politik som inte stimulerat utan motverkat en positiv utveckling. Den politiken har till stor del möjliggjorts genom ett omfattande bistånd, där Sverige varit en av de främsta givarna. Även om imponerande framsteg gjorts i många u-länder på sådana områden som hälso- och sjukvård, utbildning och infrastruktur, så uteblir de långsiktiga effekterna.

6 Riktlinjer för de kommande årens biståndspolitik

Mot. 1988/89
U218

- En öppen världshandel med fasta spelregler är den viktigaste förutsättningen för u-ländernas möjlighet till utveckling. Teko-regleringen måste avvecklas och jordbrukshandeln liberaliseras.
- Det finns en påtaglig spänning mellan i-ländernas vilja att hjälpa och möjligheterna att åstadkomma resultat. Bistånd kan inte vara annat än hjälp till självhjälp. De avgörande ansträngningarna måste göras av u-länderna själva.
- Avskrivning av skulder måste kombineras med anpassningsprogram som ger u-länderna impulser att föra en marknadsorienterad politik.
- Sverige bör delta i skuldavskrivning om denna kombineras med konstruktiva ekonomisk-politiska åtgärder som syftar till att öka produktiviteten inom den enskilda sektorn. Allmänt budgetstöd till korrupta regimer ger ingen positiv utveckling.
- Konkreta program för stöd till demokratisk utveckling bör utarbetas.
- Miljö- och markvårdsinsatser skall ges ökad prioritet.
- En ökad andel av biståndet bör förmedlas av enskilda organisationer. Deras insatser når fram till de fattigaste och de kan ofta arbeta vid sidan av de offentliga strukturerna.
- Effektiviteten och det resultatet av biståndet måste ges ökad uppmärksamhet.

Mot bakgrund av de erfarenheter som nu finns av Sveriges insatser på biståndsområdet anser vi att en parlamentarisk kommitté bör tillsättas med uppgift att se över det svenska biståndets inriktning. Kommittén bör också kunna lägga förslag om förändringar rörande SIDA:s organisation och arbetsformer.

Vi anger i denna motion några utgångspunkter för en förändring av den svenska biståndspolitik.

7 Ett effektivare bistånd

För att behålla den svenska allmänhetens breda stöd för biståndsinsatserna måste givare och mottagare öka sina ansträngningar för att höja biståndets effektivitet.

För att åstadkomma effektivare biståndsinsatser bör insatserna få en markerad ämnes- och projektrinriktning. Även med denna princip blir ett urval av länder efter träffade överenskommelser mottagande part. Projektinsatserna kan dessutom anpassas till områden där Sverige har ett speciellt kunnande.

Omfattningen av landrambaserat bilateralt bistånd bör omprövas. Om fortsatt bilateralt bistånd skall ges bör avtal om insatser upprättas innan landramen fastställs. Anslagna medel kommer då att bättre svara mot överenskomna åtaganden och reservationerna kan minskas. Systemet med landramar medför olyckliga låsningar. Det försvårar en anpassning till nya omständigheter och leder till stora reservationer för länder som inte kunnat utnyttja biståndsmedlen.

Vi föreslår att landramarna blir indikativa belopp och att de medel som ett land ej kan utnyttja under budgetåret överförs till andra ändamål i stället för att reserveras för landet ifråga.

Mot. 1988/89
U218

8 Bistånd för demokrati

Att bygga upp demokratiska samhällssystem är en av vår tids största utmaningar. Om Sverige skall kunna ge konstruktiva bidrag till en demokratisk utveckling i u-länderna krävs följande förändringar:

1. Sverige bör utveckla en strategi för hur vi vill medverka till en demokratisk utveckling. Vi saknar i dag en helhetssyn för hur vikan bidra till att demokratins och frihetens ideal skall få rejält fotfäste i u-länderna.

2. Sveriges framtida bistånd måste ges en markerad demokratiprofil. Endast ett par av de länder som får svenskt bistånd har utvecklats i demokratisk riktning.

3. Sverige bör satsa på konkreta och väl avgränsade projekt, vilkas syfte är att stödja en utveckling mot demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

Exempel på sådant bistånd kan vara

- att stödja utveckling av demokratiska institutioner, ett oavhängigt rättssystem, eller till den högre undervisningen,
- att stärka organisationer, opinionsbildning, en fri press, radio och TV och inte minst oppositionspartiernas roll och situation,
- att stödja genomförande av fria val,
- att stödja utveckling av en fungerande offentlig förvaltning och motverka korruption och nepotism,
- att stimulera bildandet av fria fackföreningar, arbetsgivarorganisationer, kooperativ och andra näringslivsorganisationer,
- att stödja samarbetet mellan svenska organisationer, institutioner och kooperativ och deras respektive motsvarigheter i mottagarländerna,
- att stärka den enskilda sektorns jordbrukare, företagare, enskilda organisationer och institutioner,
- att stödja enskilda organisationer – t.ex. kyrkorna, Rädda Barnen, Röda Korset och Lutherhjälpen – frivilliga insatser i u-länderna,
- att stödja kontakter mellan de politiska partierna i Sverige och partier, medborgarrättsrörelser och personer som arbetar för demokrati och medborgerliga fri- och rättigheter i tredje världen. De västtyska biståndsstiftelserna kan därvid vara en förebild,
- att ge humanitär hjälp, rättshjälp och stöd till politiska flyktingar.

I de fall länder har nått en sådan utvecklingsnivå att bistånd via SIDA inte är lämpligt, bör ett bredare samarbete inledas genom t.ex. BITS och Swedfund.

En pluralistisk utveckling minskar riskerna för förtryck, vilket är ytterligare skäl att bygga upp en demokratisk struktur.

Marknadsekonomi är också en viktig förutsättning för utveckling av demokrati. Marknadsekonomi innebär att det finns många sinsemellan oberoende maktcentra. Härigenom verkar också den fria marknaden som en kontroll av styrelseskicket.

Regeringen redovisar inte sina ambitioner vad gäller stöd till mänskliga rättigheter.

För att stödja en demokratisk utveckling i den tredje världen föreslår vi ett nytt anslag benämnt "Stöd till en demokratisk utveckling". För detta ändamål bör för budgetåret 1989/90 avsättas 100 miljoner kronor.

Vidare bör SIDA ges i uppdrag att utarbeta en strategi för hur Sverige skall främja en demokratisk utveckling i samarbetsländerna.

9 Ett fristående institut för främjande av mänskliga rättigheter

Av regeringarna oberoende kommissioner för bevakning av mänskliga rättigheter kan betyda mycket för att uppmärksamma förtryck och rättsövergrepp. Sverige bör stimulera att sådana kommissioner bildas och stödja deras verksamhet.

Röda Korset eller Amnesty International kan vara exempel på vilka resultat fristående organisationers rapportering kan ge. I t.ex. Danmark, Norge och Nederländerna finns särskilda fristående institut vars uppgift är att följa utvecklingen vad gäller mänskliga rättigheter och rapportera sina iakttagelser.

En sådan institutionaliserad form för bevakning av att internationella konventioner rörande grundläggande mänskliga fri- och rättigheter kan vara mycket verkningsfull.

För att öka tillgången på kompetens inom den del av folkrätten som avser mänskliga fri- och rättigheter är det angeläget att stimulera till forskning som studerar framväxt och förutsättningar för demokrati i tredje världen.

Vi föreslår att det inrättas ett fristående institut som utan styrande direktiv får mandat att studera utvecklingen av de mänskliga fri- och rättigheterna i våra samarbetsländer. Institutet skall redovisa sina iakttagelser i årliga rapporter. Denna rapportering kan ge underlag för diskussion och debatt om till vilka länder och i vilken form bistånd bör ges.

Även i våra samarbetsländer kan känne dom om sådana årliga studier ha viss effekt även om betydelsen av Sveriges roll i detta sammanhang måste ses ur ett internationellt perspektiv.

En sådan rapportering måste också vara av speciellt intresse för våra biståndsmyndigheter. Den är i sig även ett slags utvärdering av biståndsinsatserna. Den utvärdering som sker i dag är enligt vår uppfattning otillräcklig. En utvärdering bör vara av två slag. Den bör dels avse en löpande uppföljning av verksamheten, dels se till hur de övergripande målen för biståndet infrias och ge underlag för en kritisk debatt och eventuell omprövning av inriktningen. Det är enligt vår mening inte lämpligt att den myndighet som ansvarar för verksamhetens bedrivande också svarar för den övergripande utvärderingen.

De av institutet genomförda utvärderingarna blir en god resursbas för enskilda personer och organisationer som är intresserade av att följa hur de mänskliga fri- och rättigheterna respekteras i olika länder.

För ett fristående institut med de uppgifter vi ovan angivit, bör riksdagen anslå 5 miljoner kronor.

10 Miljö, markvård och energi

Mot. 1988/89
U218

Riksdagen beslöt föregående år att utveckling av god miljö skall vara ett av de prioriterade målen för den svenska biståndspolitik. I år anluter sig regeringen till våra tidigare krav och föreslår att nya särskilda anslag införs för miljöinsatser.

Den svaga ekonomiska utvecklingen och den snabba befolkningstillväxten i många u-länder har ökat människors krav på jordens resurser och lett till en överexploatering av mark och växtlighet. I u-länderna tvingas man hantera naturresurserna på ett destruktivt sätt – man ser inget alternativ för överlevnad. Jakten på bränsle kan vara ett exempel. Tillsammans med överbetning medverkar detta till ökad markförstöring som ytterligare minskar möjligheterna till överlevnad.

Den svenska biståndspolitik skall vara inriktad på att bryta denna utveckling genom stöd till miljö-, markvårds- och energiprojekt och till enskilda organisationer som har program för att öka kunskaperna i att skydda och återskapa naturresurser. Miljövårdsanslaget skall ses som det första steget till en långsiktig plan för att återställa och vidareutveckla förutsättningarna för markens produktionsförmåga. I flera länder är detta en förutsättning för att övrig utvecklingshjälp skall vinna framgång.

IFN-rapporten "Vår gemensamma framtid" bedöms växthuseffekten vara ett av de största miljöhoten. Utsläppen av koldioxid är den helt dominerande faktorn för växthuseffekten, som kommer att leda till en temperaturhöjning om 1,5–4,5° om ca 70 år.

Riksdagen har 1988 antagit ett moderat förslag om att koldioxidutsläppen i Sverige inte skall öka fram till år 2000. Beslutet är ett första steg. Målsättningen måste vara att kraftigt minska användningen av alla fossila bränslen som ved, torv, kol, olja och gas.

Regnskogen spelar en avgörande roll för världens klimat. Genom att frisläppa allt kol som är lagrat i tropikernas massiva träd kan förstöringen av regnskogen öka koldioxidmängden i atmosfären. Regnskogen utgör även en "lunga" för allt liv på jorden genom sin roll i det ekologiska kretsloppet.

Våra dagars skogsskövling grundar sig dels på en ökande befolknings behov av jord för odling och behov av energi och dels på i-ländernas efterfrågan på exklusivt virke.

Världsbanken, FN:s biståndsorgan och det fristående WRI (World Resources Institute) har beräknat kostnaderna för återplantering till 10 miljarder per år.

20–25 miljoner hektar behövs som bränsleskog före sekelskiftet. Endast 10 procent av detta behov beräknas finnas tillgängligt. En rad enskilda projekt inriktade på trädplantering och återbeskogning har startats.

Sverige bör i internationella sammanhang verka för samordnade aktioner för en grönare värld. Vikansjälvföregåmd gott exempel genom att i högre grad inrikta vårt bistånd mot detta område.

Sverige bör verka för att det arrangeras en internationell miljökonferens som behandlar problem som orsakas av förbränningen av fossila bränslen. Syftet bör vara att utveckla strategier för att motverka de skador som leder till klimatförändringar.

Sverige bör i samarbete med mottagarländerna utarbeta konkreta projekt för att i första hand dämpa den nuvarande negativa utvecklingen på miljöområdet i u-länderna, och i andra hand bidra till att återställa förstörd mark.

Sverige bör också verka för att de internationella biståndsorganen tar upp miljöfrågorna som en viktig del av sin utvecklingspolitik.

Vi föreslår att riksdagen till särskilda miljöinsatser för budgetåret 1989/90 anvisar 225 miljoner kronor.

11 Marknadsekonomi i u-land

De svenska biståndet bör inriktas så att det stödjer en politik som främjar tillväxt. Tillväxt och demokrati ger också förutsättningar för en fördelningspolitik som gynnar de fattiga.

Jordbruket och den självägande småbrukaren är stommen för ekonomin för de flesta u-länder både vad gäller befolkningens grundläggande livsvillkor och för att generera exportindustri.

Landsbygden bör under de närmaste decennierna gynnas för att motverka inflyttningen och fattigdomen i de stora städerna.

Stagnation och tillbakagång råder i länder som kvarstannat i feodala strukturer eller som kollektiviserat jordbruket, infört centralplanering eller avskaffat prismekanismens roll i ekonomin.

Tillväxtmålet bör ges ökad tyngd i det svenska biståndet. Biståndet skall i större utsträckning gå till de många människorna på landsbygden. I dialogen med u-länder bör Sverige redovisa hur kollektivisering av lantbruket och satsningar på centralstyrd utveckling visat sig vara en oframkomlig väg att nå ökat välbefinnande för befolkningen.

12 Samverkan med näringslivet

Sverige har i huvudsak valt att organisera biståndssamarbetet utan att i väsentlig omfattning engagera vårt näringsliv. Detta trots att våra exportföretag visat otaliga exempel på framgångsrikt internationellt samarbete inom handel och industri.

Vi har under lång tid framhållit fördelarna med att engagera näringslivet i biståndsarbetet. Kommersiellt samarbete är långsiktigt och ger ömsesidigt utbyte. Det har därigenom goda förutsättningar att driva på u-ländernas utveckling.

Ett utomordentligt exempel på en biståndsinsats som i sig förenar det personliga engagemanget och ett företags resurser är de biståndsföreningar som bildats i en del svenska företag. Svenskt näringsliv har både erfarenhet och kompetens, som effektivt kan bidra till utvecklingsarbetet. Exempel på områden där Sverige har ett konkurrenskraftigt utbud är energiförsörjning, livsmedelsindustri, projektering och utvinning av malm, jord- och skogsbruk, skogsindustri, transporter och telekommunikationer. För att stimulera samverkan mellan näringslivet, SIDA och länderna i tredje världen bör ett antal referensprojekt startas.

Kontakter behöver knytas mellan människor, företag och organisationer.

SIDA bör i ökad utsträckning stödja kontakter mellan skolor, universitet, föreningar, organisationer, institutioner och deras respektive motsvarigheter i tredje världen.

Mot. 1988/89
U218

13 Återflöde i biståndet

Det råder enighet om att det bästa är att i-länderna lämnar ett obundet bistånd. Det skulle ge u-länderna möjlighet att välja varor och tjänster. Ett obundet bistånd står också i överensstämmelse med frihandelsprinciperna och är därmed, på lång sikt, till nytta inte bara för mottagarna utan också för givarna.

Flertalet industriländer binder biståndet till upphandling i givarlandet. Öststaterna binder allt bistånd till upphandling i givarlandet. Sverige bör fortsätta att verka för att bistånd från i-länderna inte skall vara bundet till upphandling i givarlandet.

Samtidigt tvingas vi konstatera att Sverige hittills inte lyckats uppnå detta genom att föregå med gott exempel. Återflödet av biståndsmedel till Sverige är lägre än till andra givarländer. Bistånd i form av importstöd innebär att Sverige ställer biståndsmedel i konvertibel valuta till mottagarlandets förfogande för att finansiera import. Importstödet svarar för ca 40 procent av det landprogramerade biståndet.

Det är inte rimligt att Sverige lämnar obundet importstöd, som sedan används till inköp i våra konkurrentländer. Under nuvarande förhållanden bör importstödet bindas till upphandling i Sverige. Principen bör vara att det bundna importstödet bara får utnyttjas då svenska varor är internationellt konkurrenskraftiga. Härmed uppnås en parallellitet med u-krediterna som normalt avser projekt som upphandlas i internationell konkurrens.

14 Lokala kostnader

De lokala kostnaderna för biståndsprojekt bör normalt täckas av mottagarlandet. Att Sverige täcker de lokala kostnaderna för ett projekt innebär i realiteten att landet erhåller utlandsvaluta på samma sätt som genom det obundna importstödet. Denna valuta utnyttjas sedan för upphandling från andra länder. Vi har inte heller någon som helst kontroll över vilken typ av upphandling dessa medel används till. Att medlen inte helt går till utvecklingsändamål är tyvärr också sannolikt.

Sveriges insatser bör i huvudsak begränsas till att täcka kostnader för resurser som inte finns inom mottagarlandet. SIDA bör utreda hur utnyttjandet av valutadelen av bidragen till lokala kostnader kan kontrolleras och åtminstone delvis utnyttjas för upphandling i Sverige (t.ex. i samarbete med SUKAB).

15 Kvinnor i u-land

Många misslyckade biståndsprojekt bottnar i att hänsyn inte tagits till vem som traditionellt svarar för olika sysslor i samhället. I biståndsarbetet måste större hänsyn tas till de praktiska svårigheter som är förknippade med möjligheterna att nå kvinnor i u-länderna.

När kvinnor får utbildning, och hälso- och sjukvård, får även barnen det

bättre. Hjälpen riktad till kvinnor når därmed en majoritet av befolkningen. Våra förslag till satsningar på landsbygdsutveckling och ett projektinriktat bistånd kommer särskilt att gynna u-ländernas kvinnor. En ökad betoning av demokratimålet leder också till att kvinnornas situation uppmärksammas ytterligare.

Kvinnorådet för internationellt bistånd (KIB) har tillkommit för att ge synpunkter på SIDA:s biståndprojekt utifrån kvinnors behov. De politiska kvinnoförbunden är representerade i rådet, som utgör en viktig länk mellan SIDA och organisationer av skilda slag.

Kvinnorådets främsta uppgift bör vara att se till att tidigare misstag vad gäller kvinnans roll i samhället inte upprepas, samt att kvinnor inte missgynnas när bistånd ges. Sverige bör verka för att det positiva resultatet av FN:s kvinnokonferens i Nairobi följs upp och vidareutvecklas.

Sverige bör därför verka för en förbättrad rättsställning för kvinnorna innebärande bl.a. att kvinnor skall få äga mark. Utvecklingen i bl.a. Zimbabwe visar att en sådan åtgärd har en gynnsam utvecklingseffekt.

16 Enskilda organisationer

De enskilda organisationerna utför ofta ett utomordentligt utvecklingsarbete. Genom att verka vid sidan av etablerade maktstrukturer har de större förmåga att nå utsatta grupper i de fattiga länderna.

Vi har länge föreslagit att stödet till de enskilda organisationernas biståndsarbete skall öka. Regeringen ansluter sig nu till våra förslag. Vi föreslår emellertid att en ännu större del av biståndet kanaliseras via de enskilda organisationerna. Vi anser att anslaget bör räknas upp med 75 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Även om en betydande del av biståndet ges via de enskilda organisationerna, är det viktigt att de behåller sin särart och självständighet. De egna gåvomedlens andel av biståndet skall även i fortsättningen vara dominerande.

Det bistånd som ges via kyrkor, mission och hjälporganisationer ger ofta en mer direkt kontakt mellan givare och mottagare. I sin insamlingsverksamhet förmedlar organisationerna skildringar av hjälpbehoven. Denna kontakt med biståndet och dess verklighet känns mer påtaglig för den enskilde än det bistånd som ges via skattsedeln och som styrs av politiska beslut. De enskilda organisationernas verksamhet medverkar till att upprätthålla biståndsviljan och kunskaper om behovet av ökad hjälp.

17 Katastrofbistånd

Anslaget för katastrofhjälp bör användas i direkta nödsituationer. Anslaget bör därför endast undantagsvis bindas upp genom långvariga insatser. Katastrofhjälp bör inte användas så att den fungerar som tilläggsanslag till landramen. Om programländerna drabbas av katastrofer, bör medel inom landramen omorganiseras. Plötsliga katastrofer medför att det reguljära biståndsarbetet i allmänhet måste uppskjutas, vilket gör det naturligt att omorganisera medel till katastrofbistånd.

Regeringen föreslår nu att anslaget för katastrofbistånd även skall avse

medel för återuppbyggnad m.m. Stöd till återuppbyggnad är ett viktigt led i att följa upp en fredsprocess. Ett exempel kan vara den fortsatta utvecklingen i Namibia. Samtidigt är det angeläget att bistånd lämnas på ett sådant sätt att det inte främjar en utveckling mot ett direkt biståndsberoende utan att det har ett långsiktigt syfte. Vi anser således att även stödet för återuppbyggnad bör ges i sådana former att det blir en hjälp som leder till ett framtida oberoende.

18 Åtgärder mot aids

I många länder framför allt i Afrika är aids ett stort och växande problem. Sjukdomen och dess effekter är svåra att klart definiera, eftersom HIV förekommer tillsammans med andra svåra hälsoproblem som undernäring, tuberkulos, malaria och akuta infektionssjukdomar.

I flera centralafrikanska länder anges sjukdomen främst vara spridd inom en urbaniserad, rörlig befolkning, ofta sammanfallande med i hög utsträckning "sambärande" grupper. En hög procent av potentiella blodgivare är eller kan befaras vara HIV-bärare, vilket kan drabba vården som helhet, dvs. både den inhemska befolkningen och besökande. Detta i sin tur kan medföra svårigheter i ländernas inkomster av turism, utbyggnad av näringsliv och internationellt samarbete. Utöver lidande och sjukdom för befolkningen innebär aids ett allvarligt hot mot utvecklingen.

Läget allvar kräver att det svenska biståndet också omfattar projekt som syftar till att motverka spridningen av aids, att öka kunskapen om aids samt stöd till insatser inom sjukvården.

Regeringen anser att insatser mot immunbristsjukdomen aids skall rymmas inom ramen för särskilda program. Vi vill understryka att projekten bör utformas så att de är användbara i flera länder. Projekt bör genomföras i de hårdast drabbade länderna oberoende av om dessa är programländer. I flera fall kan en effektiv insats göras via enskilda organisationer, WHO eller andra multinationella organ. Huvudregeln bör vara att vid varje tillfälle väljas den effektivaste kanalen.

19 Nya samarbetsländer

En större flexibilitet i samarbetet med u-länderna underlättar för Sverige att avsluta samarbetet med något land och inleda samarbetet med nya u-länder. Erfarenheterna av biståndet kan då på ett bättre sätt styra såväl form, innehåll som storlek i biståndssamarbetet.

I takt med att de totala biståndsanslagen ökar bör det vara naturligt för Sverige att i de former som anges i denna motion inleda samarbete med fler u-länder. Aktuella länder för samarbete är t.ex. Sudan, Uganda och Somalia. I Somalia och Sudan är flyktingsituationen mycket svår, problemen med t.ex. ökenutbredning är allvarliga och därtill är båda länderna svårt sargade av krig och inrikes stridigheter. Även i t.ex. Costa Rica och Filippinerna bör ökade insatser kunna göras genom BITS, Swedfund och SAREC.

20 Södra Afrika

En betydande del av det svenska biståndet går till länderna i Södra Afrika. Efter många år av låsta positioner har nu avtalet mellan Angola, Kuba och Sydafrika öppnat möjligheter för nya samtal och nya lösningar. ANC har tillkännagivit sin avsikt att avveckla baser i Angola för att inte störa avtalet som skall ge Namibia självständighet. Mycket återstår emellertid för att lösa upp de konflikthärdar och spänningar som finns i Södra Afrika. Det svenska biståndet måste få en sådan inriktning att det innebär ett stöd för en nationell försoning.

Det är angeläget att biståndet till Namibia utformas så att det stödjer en utveckling mot demokrati. Samtidigt skall biståndet utformas så att det blir en hjälp till självhjälp för den nation som nu skall forma sin självständighet. Det är av stor vikt att landet inte leds in på vägar som gör det helt biståndsberoende. Landet har en ekologiskt svår situation och det finns skäl att särskilt beakta behovet av anslag för miljö- och markvårdsinsatser.

Sverige bör utöver rent humanitära insatser lämna bistånd som stöd för en demokratisk utveckling i hela regionen. En sådan utveckling och respekt för mänskliga fri- och rättigheter i frontstaterna kan påskynda en positiv utveckling även i Sydafrika.

Även det stöd som utgår till grupper, organisationer och enskilda vilka inne i Sydafrika verkar för en fredlig omdaning av det sydafrikanska samhället bör öka.

21 Multilateralt bistånd

Sverige ger ett internationellt sett stort bistånd till FN:s olika specialorgan. Detta är en konsekvens av vårt lands starka uppslutning bakom FN:s målsättningar och vår strävan att värna om FN:s verksamhet. Vårt stöd till FN:s biståndsorgan uppgår till drygt en tredjedel av Sveriges totala bistånd.

FN-organen spelar en stor roll i utvecklingsarbetet. UNICEF bedriver t.ex. ett viktigt arbete till hjälp för barn och föräldrar. Världsbanken är en central biståndsgivare till många länder, och bankens betydelse har ökat i takt med att skuldskrisen blivit akut för många länder i tredje världen.

De regionala utvecklingsbankerna fyller viktiga uppgifter för att främja handel och näringsliv i berörda länder.

Samtidigt tyngs FN-organen av byråkrati och bristande effektivitet. Sverige bör medverka till en effektivisering av FN:s biståndsorgan.

22 Betalningsbalansstödet

Vissa fattiga och skuldyngda länder måste få hjälp att lätta sin skuldbörda. Detta gäller framför allt de skuldyngda länderna i Afrika. Om sådana åtgärder skall bli effektiva krävs ett internationellt samarbete. Det är viktigt att åtgärderna sker på ett sådant sätt att de inte får negativa återverkningar på biståndet eller för det internationella creditsystemet.

Tanken att medverka till en skuldkonsolidering för de svårt skuldyngda utvecklingsländerna är enligt vår mening riktig. Det är emellertid inte önskvärt att stödet på detta område i praktiken fungerar som en ökning av landramen.

Vi föreslår att ett anslag om 440 miljoner kronor anvisas för skuldkonsolidering. Med hänsyn till den stora reservationen på anslaget anser vi att det är tillräckligt att anslå dessa medel. Skulle behoven visa sig vara större än den angivna ramen bör regeringen för detta ändamål använda reservationerna.

23 Övriga u-landspolitiska insatser

Regeringen ser positivt på en framtida utvidgning av insatser genom SWEDFUND och pekar samtidigt på ett behov av samordning mellan SWEDFUND och BITS vad gäller samarbetet med lokala utvecklingsbanker. I övrigt hänvisar regeringen till utredningen om det framtida biståndets organisation.

BITS tekniska samarbete är en bra form av bistånd för de s.k. mellaninkomstländerna. Verksamheten är ett värdefullt komplement till SIDA:s biståndssamarbete. Kontakterna med ett stort antal u-länder ökar. Ukrediter är ett bra komplement till övrigt bistånd till länder som ej redan är alltför skuldyngda. Verksamheten visar dessutom att det går att förena de biståndsmässiga kraven på att stödja u-ländernas utveckling med önskemål om högt återflöde.

BITS arbetar med delegering av alla projekt till företag eller organisationer. Detta har visat sig vara en effektiv metod som ger låga kostnader för administration.

24 Information

Ett generöst bistånd bygger på en bred förståelse för problemen i utvecklingsländerna och på en vilja att aktivt bidra till att lösa problem och lindra nöd.

Förståelse bygger på kunskap om förhållanden i tredje världen. I dag har SIDA ansvar för information om sin verksamhet. SIDA förmedlar också anslag till föreningar och folkrörelser för att dessa inom sina organisationer skall informera om länder och utvecklingshjälp.

SIDA har inte alltid lyckats så väl i sina ansträngningar att informera om det svenska biståndet. Kritik har framförts över bristande öppenhet, över att information kommer sent och tenderar att bli defensiv och att informationen präglas av SIDAS:s värderingar. Det finns således skäl att ifrågasätta om det centrala ämbetsverket också skall ha ansvar för informationen.

I Danmark har man löst frågorna om biståndsinformation på ett annat sätt. Det danska Mellemfolkeligt Samvirke syftar till att främja förståelsen mellan folk och solidaritet genom ett samarbete över nationella och kulturella gränser för att därigenom skapa en större förståelse för en mer rättvis fördelning av jordens rikedomar.

Mellemfolkeligt Samvirke samarbetar med den danska biståndsmyndigheten DANIDA som lämnar bidrag till verksamheten. Mellemfolkeligt Samvirke har dock en självständig ställning. Mellemfolkeligt Samvirke verkar genom att sända ut frivilliga biståndsarbeta-re, arrangera seminarier, publicera tidskrifter m.m.

Regeringen redovisar i propositionen åtgärder rörande informationsarbetet med anledning av den utredning som avlämnades under våren 1988. Vi

kan inte finna annat än att regeringen och SIDA väljer att göra minsta möjliga förändring. Trots uppenbara brister i informationen och trots att anslagen rörande information utformats så att organisationer kan få medel för likartad verksamhet via flera olika anslagsposter, föreslås inga förändringar av betydelse.

Eftersom regeringen enligt vår mening inte förmått frigöra sig från traditionellt tänkande och skapa förutsättningar för en information som kan medverka till en dynamisk utveckling anser vi att frågan bör studeras ytterligare.

Vi anser att frågan om att dela på ansvaret för biståndsadministration och information bör studeras närmare och föreslår att en parlamentarisk arbetsgrupp tillsätts för att analysera och lägga förslag i dessa frågor.

25 Avveckling av bistånd

För länder med totalitära regimer och utan tendenser i demokratisk riktning bör svenskt bistånd endast utgå i form av humanitärt bistånd, katastrofhjälp eller som stöd via enskilda organisationer, förutsatt att dessa kan arbeta förhållandevis fritt i förhållande till regimen.

Biståndet måste omprövas och i sista hand upphöra om ett mottagarland bedriver anfallskrig eller har trupper på främmande territorium. Sverige har enligt FN-stadgan åtagit sig att verka för fred och mänskliga rättigheter vilket också bör gälla i biståndssamarbetet.

I länder där respekten för demokrati och mänskliga fri- och rättigheter minskar bör Sverige agera utifrån två handlingslinjer. För det första bör vi på diplomatisk väg och genom utformningen av biståndsinsatserna medverka till att respekten för demokratiska värden åter ökar. Om någon förändring trots dessa åtgärder inte sker bör biståndet reduceras. Vietnam är en av de största mottagarna av svenskt bistånd och Sverige är den största bidragsgivaren till Vietnam.

Vi har under många år krävt att biståndet till Vietnam avvecklas. Vår utgångspunkt är att Vietnam allvarligt brutit och alltjämt bryter mot de krav som utgör grunden för svenskt biståndssamarbete. Ockupationen av Kampuchea är ett brott mot en av grunderna i svensk biståndspolitik.

Vietnam inleder nu ett tillbakadragande av sina trupper ur Kampuchea. Sverige bör emellertid ej sätta upp någon ny landram för budgetåret 1989/90. Den ingående reservationen bör användas för att avveckla de svenska biståndsåtagandena i Vietnam.

Inte förrän de vietnamesiska trupperna helt dragit sig tillbaka från Kampuchea bör fortsatt bistånd övervägas. Detta skall i så fall i första hand ske i form av humanitärt bistånd.

Regeringen bör upprätta en vitbok om de svenska biståndsprojekten i Vietnam. I denna skall redovisas bakgrundsmaterial för beslut, beslutsprocesser, genomförande och insatsernas utvecklingseffekt i förhållande till de biståndspolitiska målen.

26 Biståndsanslagen

Mot. 1988/89
U218

Vi föreslår en inriktning av de svenska biståndssatsningarna som innebär en klarare markering av de utgångspunkter för svenskt bistånd som vi redovisar i denna motion.

Effektiviteten i de enskilda biståndssatserna måste på ett helt annat sätt än tidigare få styra biståndets utformning och storlek. Det nuvarande enprocentsmålet bör inte ha den överordnade betydelse som det i dag har. Vi delar RRV:s uppfattning att SIDA:s ledning måste medverka till att motverka utbetalningsmålets negativa effekter.

Vi har en i förhållande till regeringen delvis avvikande uppfattning om hur de svenska biståndssatserna bör göras. Vi har vid vår beräkning av anslagen i huvudsak reducerat betalningsbalansstödet och biståndet till *Vietnam* som föreslås upphöra.

Regeringen lägger i årets budgetproposition fram förslag som vi tidigare framfört rörande det svenska biståndets inriktning. Regeringen drar enligt vår mening emellertid inte konsekvenserna därav på ett sådant sätt att omvärlden får en klar uppfattning om målen med den svenska biståndsgivningen.

De stora reservationerna på biståndsanslaget visar för övrigt att biståndsverksamheten inte effektivt låter sig styras av medelsanvisning och utbetalningsmål.

För närvarande finns reservationer på anslagen för internationellt utvecklingsarbete på nära fem miljarder kronor. Vi föreslår för det kommande året en biståndsram på 10 650 900 000 kronor. Samtidigt föreslår vi att 600 000 000 kronor av reserverade medel får disponeras för föreslagna åtaganden under anslaget C3.

Den av oss föreslagna biståndsramen uppgår till drygt 0,9 procent av BNI. Sveriges utbetalningar uppgick 1987 till belopp motsvarande 0,88 procent av BNI.

Regeringen sammanför under *Särskilda program* frågor som energi, hälsovård, aids-bekämpning, befolkningsfrågor, kvinnofrågor, kultur- och massmedia, främjande av demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter samt insatsförberedelser och resultatvärdering. Regeringen avser att senare besluta om fördelningen vilket innebär att riksdagen inte får något reellt inflytande. Detta är inte acceptabelt. Vi anser att riksdagens inflytande över biståndsmedlens inriktning inte får gå förlorad.

Vi föreslår följande förändringar av anslagen till landramar samt att *landramarna görs indikativa* och att medel som ej utnyttjats förs över till andra ändamål.

Biståndsramen för *Tanzania* bör sättas till 400 miljoner kronor. Tanzania har sedan biståndssamarbetet inleddes erhållit bistånd för sammanlagt cirka fem miljarder kronor. Landet har utvecklat en bistånds Anpassning som leder till att önskade långsiktiga effekter av biståndssamarbetet till stor del uteblir.

I *Nicaragua* knyts förhoppningarna till att förhandlingarna fortsätter med Arias fredsplan – Esquipulas II – som utgångspunkt. Nytt förhandlingsdatum är utsatt till i början av februari. Fredsplanen förutsätter nationell

försoning och demokrati. Sverige måste verka för ett stöd för en freds- och försoningsprocess i hela Centralamerika. President Arias fredsinitiativ måste få reella möjligheter att verka.

Nicaragua har en BNP per capita som ligger över genomsnittet för SIDA:s programländer. Det är motiverat att en större del av utvecklingssamarbetet kanaliseras via BITS som ett stöd för en fredlig och demokratisk utveckling i enlighet med fredsplanen i hela Centralamerika. Vi föreslår att landramen till Nicaragua fastställs till 150 miljoner kronor och att ramen för regionala insatser för Centralamerika höjs till 85 miljoner kronor. Det kan efter orkanen Joans härjningar dessutom vara motiverat att ge Nicaragua katastrofbistånd.

Regeringen föreslår att 70 miljoner kronor avsätts för *projektbistånd*. De medel som anvisas försäskilda projekt bör kunna användas i medelinkomstländer som är aktuella som mottagare av fast bistånd. Till denna grupp hör länder som Filippinerna och Costa Rica. Här kan projektbistånd vara aktuellt vilket då bör förmedlas via BITS.

Vidare kan anslag för den typ av utvecklingsinsatser som kan bli aktuella utgå ur de av oss föreslagna anslagen demokratisering och ur anslaget för miljö och markvård. Vi föreslår därför att 40 miljoner kronor av anslaget för särskilda projekt överförs till BITS för bl.a. dessa ändamål.

För att syftet med det projektnriktade biståndet skall uppnås krävs en effektiv projektadministration. Här kan noteras att SIDA:s administrationskostnader är höga om man ställer dem i relation till det förmedlade biståndet. Såväl SAREC som BITS har en i relation till verksamheten betydligt lägre kostnad för administration.

27 Övriga länder

Beträffande följande programländer föreslår vi inga förändringar av anslagsnivåerna men vill anföra följande:

Angola. Fredsavtalet mellan Sydafrika, Angola och Kuba har lett till en överenskommelse om ett fritt Namibia och ett bortdragande av de kubanska trupperna från Angola. Samtidigt fortsätter inbördeskriget mellan MPLA och UNITA. Det är svårt att i dag se något nära förestående slut på inbördeskriget i Angola.

Sverige måste i sina kontakter verka för en nationell försoning mellan parterna och ge sitt bistånd en inriktning som stödjer en sådan utveckling. Det svenska biståndets karaktär av humanitärt stöd och stöd för en demokratisk utveckling i Södra Afrika bör förstärkas. Även i *Etiopien* pågår ett inbördeskrig som motverkar biståndets positiva effekter. Den förödande tvångsmässiga omflyttningen av bönder fortsätter. Behovet av humanitärt bistånd är stort. Regeringen har avstått från att föreslå höjning av landramen till Etiopien.

Biståndet till Etiopien måste utformas så att det inte blir ett stöd till landets totalitära regim. Den kommunistiska regimen överger inte den jordbrukspolitik som får förödande konsekvenser för bönderna, för livsmedelsförsörjningen och för landets utveckling som helhet. Ytterligare minskningar av det landbaserade biståndet kan övervägas. Fortsatt bistånd kan ske i form av

katastrofbistånd. Genom de enskilda organisationerna kan akut stöd lämnas dem som drabbas av svält till följd av krigshandlingar.

Mot. 1988/89
U218

Indiens utveckling har under senare år haft en tillväxt av BNP som ligger nära de officiella målen. För Indiens del är handeln av stor betydelse. Minskade handelshinder skulle enligt vår mening vara ett betydande stöd för utvecklingen. En större del av biståndet till Indien kan ske via BITS.

I *Laos* kvarstår svårigheterna att bedriva biståndsarbetet på ett effektivt sätt. Sverige bidrar till insatser på kommunikationsområdet vilka enligt vår mening kan komma att bli till fördel för den vietnamesiska ockupationsmakten.

Läget i *Moçambique* inger allvarliga farhågor. Regeringen har ännu inte lämnat den av utskottet begärda redovisningen rörande biståndet till Moçambique. I avvaktan på detta förordar vi landramen till Moçambique tills vidare ingen förändring i förhållande till regeringens förslag. Vi anser att utvecklingen av de svenska biståndsinsatserna nu måste följas med största uppmärksamhet.

28 Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om handelns och den fria marknadens betydelse för utvecklingen i tredje världen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ett effektivare bistånd,
3. att riksdagen beslutar att tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppgift att se över det svenska biståndet i enlighet med vad som i motionen anförts,
4. att riksdagen hos regeringen begär att RRV:s granskning av SIDA bl.a. skall ligga till grund för kommitténs arbete,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbetalningsmålets inverkan på biståndsgivningen,
6. att riksdagen hos regeringen begär att SIDA ges i uppdrag att utarbeta en strategi för hur Sverige skall stödja en demokratisk utveckling i samarbetsländerna,
7. att riksdagen beslutar att inrätta anslaget "Stöd till en demokratisk utveckling" och för budgetåret 1989/90 anvisa 100 miljoner kronor för detta ändamål,
8. att riksdagen beslutar att inrätta ett fristående institut för främjande av mänskliga rättigheter, samt att för ändamålet anslå 5 miljoner kronor,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inriktningen av Sveriges stöd på miljöområdet,
10. att riksdagen beslutar att för särskilda miljöinsatser för budgetåret 1989/90 anvisa 100 miljoner kronor utöver regeringens förslag, dvs. sammanlagt 225 miljoner kronor,
11. att riksdagen godkänner de riktlinjer för biståndssamarbetet som anges under avsnittet "Samverkan med näringslivet",

12. att riksdagen beslutar att importstödet skall bindas till upphandling i Sverige på sätt som förordas i motionen,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs under avsnittet "Kvinnor i u-land",

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs under avsnittet "Enskilda organisationer",

15. att riksdagen beslutar att till enskilda organisationer för budgetåret 1989/90 anvisa 75 miljoner kronor utöver regeringens förslag,

16. att riksdagen godkänner de riktlinjer för utvecklingsarbetet som anges under avsnittet "Katastrofbistånd",

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs under avsnittet "Nya samarbetsländer",

18. att riksdagen godkänner de riktlinjer för biståndet som anges i avsnittet "Södra Afrika",

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om Sveriges medverkan till en effektivisering av FN:s biståndsorgan,

20. att riksdagen beslutar att för särskilda insatser i skuldtyngda länder för budgetåret 1989/90 anvisa ett anslag av 440 miljoner kronor,

21. att riksdagen beslutar att tillsätta en parlamentarisk arbetsgrupp för att analysera frågor om information i enlighet med vad som i motionen anförts,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om avveckling av bistånd,

23. att riksdagen beslutar att inga nya medel för budgetåret 1989/90 tillföres landramen för Vietnam,

24. att riksdagen begär att regeringen låter utarbeta en vitbok om de svenska biståndsprojekten i Vietnam,

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fördelning av anslagsposten "Särskilda program",

26. att riksdagen beslutar att landramen för Tanzania fastställs till 400 miljoner kronor,

27. att riksdagen beslutar att landramen för Nicaragua fastställs till 150 miljoner kronor,

28. att riksdagen beslutar att ramen för regionala insatser i Centralamerika sätts till 85 miljoner kronor,

29. att riksdagen beslutar att öka anslaget till BITS med 40 miljoner kronor och att dessa medel tas från anslaget för projektbistånd,

30. att riksdagen beslutar att till anslaget C2. Utvecklingsarbete genom SIDA för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag av 5 880 000 000 kronor,

31. att riksdagen beslutar att till anslaget C3. Andra biståndsprogram för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag av 847 334 000 kronor,

32. att riksdagen beslutar att 600 000 000 kronor av reserverade medel under budgetåret 1989/90 får disponeras under anslaget C3.,

33. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av biståndet till Angola,
34. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utformningen av biståndet till Etiopien,
35. att riksdagen hos regeringen begär en redovisning av biståndsin-
satserna i Moçambique.

Mot. 1988/89
U218 ,

Stockholm den 25 januari 1989

Margaretha af Ugglas (m)

Alf Wennerfors (m)

Inger Koch (m)

Eva Björne (m)

Nic Grönvall (m)

Gunnar Hökmark (m)

Bertil Persson (m)

Carl Bildt (m)

